

Monitorování předsudečného násilí jako nástroj pomoci obětem: Reflexe patnáctileté zkušenosti In IUSTITIA

Václav Walach
In IUSTITIA
Katedra sociální práce, Fakulta sociálních studií
Ostravská univerzita

Klára Kalibová
In IUSTITIA

Benjamin Petruželka
In IUSTITIA
Katedra sociální práce, Fakulta sociálních studií
Ostravská univerzita

Úvod

Monitorování předsudečného násilí patří mezi hlavní činnosti obecně prospěšné společnosti In IUSTITIA od svého vzniku v roce 2009. Jeho cílem je shromažďovat a analyzovat slovní, fyzické či jinak provedené útoky, které byly spáchány na člověku či skupině osob kvůli jejich skupinové příslušnosti, a výsledky této analýzy používat za účelem informování veřejnosti o stavu a vývoji předsudečného násilí a v rámci aktivit ve prospěch cílové skupiny.

Skupinová příslušnost odkazuje k útočnickově vnímání napadeného jakožto nositele určitého znaku, jenž si pachatel*ka spojuje s domnělou či skutečnou kolektivní identitou napadeného. Tímto znakem může být barva kůže, národnost, sexuální orientace, zdravotní stav (postižení), politické přesvědčení, sociální postavení apod. V této souvislosti mluvíme o předsudečné pohnutce – tou především se odlišuje předsudečné násilí od násilí běžného, respektive jinak motivovaného. Lidé se stávají oběťmi předsudečného násilí, protože v očích útočících reprezentují skupinu osob,

vůči níž útočící chovají předsudky, tj. tuto skupinu negativně hodnotí a toto hodnocení vztahují na všechny její členy na způsob kolektivní viny (podrobněji k tomu viz Walach, 2024; Walach, Petruželka & Kalibová, 2024a, s. 12–21).¹

Tento článek si klade za cíl popsat, jak monitorování předsudečného násilí v In IUSTITIA vypadá, za jakých historických okolností se v organizaci ustavilo, jaké konkrétní výstupy má a s jakými výzvami se v praxi potýká. Doufáme, že tato reflexe napomůže k lepšímu pochopení povahy výzkumu realizovaného organizací občanské společnosti a jeho pozice v současné produkci kriminologického a viktimologického vědění.

Na praxi In IUSTITIA se soustředíme, protože v této organizaci léta působíme, a můžeme tudíž stavět na více než patnáctiletých zkušenostech s monitorováním předsudečného násilí. In IUSTITIA je nadto jedinou organizací v Česku, která se monitorováním předsudečného násilí zabývá systematicky a v celé jeho šíři, přičemž o jeho výsledcích pravidelně informuje odbornou i laickou veřejnost prostřednictvím svých publikačních výstupů i jinak.

Dalším specifikem monitorování In IUSTITIA je, že od počátku přistupujeme k monitorování předsudečného násilí jako k nástroji podpory obětí předsudečného násilí. V tomto ohledu můžeme rozlišit dva cíle, které se na základě monitorování snažíme naplňovat. Zaprvé, poznatky z monitorování používáme ke zviditelňování problému předsudečného násilí a zkušeností obětí s vlastním napadením i slabými místy v přístupu ke spravedlnosti. V minulých letech tyto výstupy spolu se závěry výzkumných projektů sehrály důležitou roli při informování politiků a političek a expertů a expertek ze státní správy a justice o potřebnosti komplexní novelizace trestního zákoníku, která rozšíří výčet chráněných okolností přinejmenším o sexuální orientaci, pohlaví a zdravotní postižení a vytvoří kvalifikované skutkové

---

¹ Předsudečné násilí nebo předsudečná kriminalita se v angličtině obvykle označuje jako „hate crime“, což se do češtiny překládá jako „násilí z nenávisti“ nebo „zločiny z nenávisti“. V In IUSTITIA dlouhodobě prosazujeme používání termínu „předsudečné násilí“, protože jsme nakonec dospěli k závěru, že slovo „nenávist“ brání lidem v pochopení podstaty tohoto násilí. Násilí z nenávisti není ve skutečnosti definováno ani tak *nenávistí* ve smyslu dlouhodobé nepřátelské emoce, jako spíše *předsudky* vůči určitým společenským skupinám – proto „předsudečné násilí“. Pokud níže používáme „násilí z nenávisti“, činíme tak kvůli zachování dobové terminologie.

podstaty s předsudečnou pohnutkou u trestných činů, kde dosud chyběly – jako např. u trestného činu výtržnictví. Novelizaci v tomto duchu se podařilo v loňském roce přijmout jako zákon č. 270/2025 Sb., nabývající účinnosti 1. ledna 2026.

Současná právní úprava postihu předsudečné trestné činnosti nabízí jednu z nejširších právních ochran obětí předsudečné trestné činnosti v Evropě. Pouhá změna zákona však efektivní právní ochranu nezajistí. K tomu je třeba provést změny v jejím uplatňování orgány trestněprávní kontroly a dalšími relevantními aktéry, jako jsou komunitní organizace, ale i jednotlivci z řad ohrožených skupin. Pokud policie a justice nebudou znát koncept předsudečné kriminality a jeho indikátory (viz např. Kalibová, Houžvová & Kaňovská, 2017; Kalibová, Naskosová & Stavrovský, 2023), hrozí, že nová ustanovení trestního zákoníku zůstanou jen zmínkou na papíře. Stejně tak je nutné, aby policie zapracovala provedené změny do svého systému zaznamenávání trestných činů. Konkrétně tím myslíme rozšíření sledovaných statistických kategorií, tzv. číselníků, v oblasti předsudečné pohnutky tak, aby obsahovaly nově přidané pohnutky – pohlaví, zdravotní postižení, věk a sociální postavení. Co se komunitních organizací týče, pokud se nerozšíří povědomí o fenoménu předsudečného násilí tak, aby si příslušníci ohrožených skupin byli s to uvědomit, že se stali jeho obětí, zůstane množství těchto incidentů policii neoznámeno.

S prosazováním změn v trestněprávním systému úzce souvisí druhý cíl spočívající v tom, abychom obětem předsudečného násilí zajistili přístup k potřebné pomoci. Jsme především poradenskou službou pro oběti, a proto náš formulář k oznamování předsudečného napadení vždy obsahoval kolonku, kam bylo – a je – možné uvést kontaktní informace v případě zájmu o její využití. Pokud napadení a další dotčené osoby chtějí, mohou čerpat podporu od naší organizace formou sociální práce a zprostředkování právního zastoupení. Tyto zkušenosti následně v organizaci využíváme k lepšímu nastavení poskytování podpory a k identifikování bariér v přístupu ke spravedlnosti. Jak již bylo řečeno, nejde jen o limity v trestněprávní úpravě, které se výše uvedenou novelizací podařilo odstranit, ale také o nedostatky v jejím uplatňování. Účast na trestním řízení představuje velmi cenný zdroj informací o jejich výskytu a možnostech řešení.

Po tomto úvodním expozé článek pokračuje popisem vlastního procesu a metodiky monitorování předsudečného násilí v organizaci In IUSTITIA. Následuje načrtnutí historických okolností, za nichž se monitorování stalo součástí činnosti organizace. Poté se zaměříme na popis toho, k čemu konkrétně monitorování slouží. Jakmile tyto výstupy popíšeme, krátce pojednáme o některých hlavních výzvách, na něž monitorování v praxi naráží.

Jak se dělá monitorování předsudečného násilí?

In IUSTITIA dlouhodobě realizuje výzkumné aktivity, v jejichž jádru se nachází monitorování předsudečného násilí.² Na rozdíl od dílčích projektů, jejichž výzkumným cílem bylo např. prozkoumat zkušenosti obětí předsudečného násilí (Kalibová, Petruželka & Walach, 2017; Petruželka & Walach, 2025; Petruželka, Walach & Kalibová, 2020; Walach, 2024; Walach & Petruželka, 2024; Walach, Petruželka & Kalibová, 2024a, 2024b, 2020), policistů při vyšetřování a zaznamenávání předsudečného násilí (Walach et al., 2022, 2021) a státních zástupců, soudců a advokátů v trestním řízení (Kupka et al., 2018; Kalibová et al., 2017), je monitorování koncipováno jako trvalá činnost, která je systematicky provázaná s každodenním chodem organizace. V tomto ohledu se jedná v zásadě o administrativní data, podobně jako v případě policejních statistik.

Základním nástrojem zaznamenávání předsudečného násilí je databáze ARUM, respektive software pro evidenci a vykazování sociální práce provozovaný společností BinBoat (n.d.). V tomto softwaru byl pro In IUSTITIA na základě našeho návrhu vytvořen specifický modul, umožňující vytváření a upravování předsudečných incidentů nezávisle na záznamech o výkonu přímé práce ve prospěch klientů a klientek v naší organizaci. Takto je to nastaveno proto, abychom maximálně ochránili klienty a klientky organizace. Pracovníkům výzkumně-analytického oddělení je znemožněn přístup ke klientským záznamům a citlivým údajům.

---

² V této sekci do jisté míry vycházíme z popisu metodiky monitorování předsudečného násilí, který byl naposledy uveden ve *Zprávě o předsudečném násilí v České republice v roce 2018* (In IUSTITIA, 2020, s. 30–36).

Incident je základní analytická jednotka, se kterou In IUSTITIA pracuje. V každém případě, o němž se dozvíme, je vytvořen záznam incidentu. Tam, kde současně se záznamem vzniká i klientská krátkodobá nebo dlouhodobá spolupráce, jsou prováděny záznamy o intervencích do zvláštní oddělené části databáze. Tento způsob záznamu umožňuje ochránit osobní data klientely a současně vázat konkrétního klienta na incident.

Incident vzniká v databázi ARUM vyplněním formuláře, který obsahuje množství statistických kategorií. Ty hlavní pokrývají údaje o oběti a pachateli, okolnostech útoku (místo a čas), jeho formě (slovní násilí, fyzické násilí, sexuální násilí apod.), typ způsobené škody a stav incidentu z hlediska trestního řízení. Součástí je také narativní pole, ve kterém je popisován průběh incidentu s uvedením podrobnějších informací např. o tom, jak se projevila útočnickova předsudečná pohnutka (znění nadávek, vyobrazené symboly, výpovědi oběti či svědků atd.). I při vytváření tohoto příběhu incidentu dbáme na to, aby byla maximálně zachována anonymita napadených. Příběh incidentu publikujeme veřejně, aby si veřejnost mohla lépe představit, jak předsudečný incident vypadá, a tím došlo k posílení schopnosti předsudečné incidenty identifikovat na straně obětí a svědků.

Název incidentu* Ilustrační příklad

Datum* 18.06.2026

Typ incidentu* HC

Denní doba 6:00-17:59

Kraj hlavní město Praha

Obec* Praha

Lokalita Dopravní prostředky

Počet napadených* 1

Zdroj ESSK

Zjištěno* IU kontaktovalo v terénu

Kontakt - jméno

Kontakt - telefon

Kontakt - email

Přidat napadenou osobu

1. napadený/á

Typ subjektu fyzická osoba

Pohlaví Muž

Věk Do 15

Občanství občan ČR

Popis incidentu

Rich text editor toolbar: Bold, Italic, Underline, Strikethrough, Bulleted list, Numbered list, Link, Unlink, Source, Format.

body p

Pohnutka
sexuální orientace/identita x

Forma incidentu
Slovní útok x Fyzický útok x

Před kontaktem nahlášeno komu
Select Some Options

Poslední aktuální stav
Probíhá vyšetřování

Ověřeno
ověřeno - policie x ověřeno - média x |

Způsob vyřízení*
...

Archivace*

Krátká veřejná narace

Sexuální orientace Neznámá

Slovní útok jiný vzkaz

Fyzický útok se zbraní

Proč nenahlášeno
Select Some Options

Datum vyřízení*

Rich text editor toolbar: B I S Ix, list, link, unlink, source, Styles, Format

Škoda
Morální újma x Majetková škoda většího rozsahu do 50000 x

HC recidiva
Select Some Options

Přidat útočnicka
1. útočnick (subjekt, osoba)
Typ subjektu fyzická osoba Pohlaví Muž Věk Do 15 Občanství občan ČR

Popis útočnicka

Známy útočnick Ano

Vztah mezi útočnickem a poškozeným
Select Some Options

Počet útočnicků neznámý x

Útočnick příznivec Ano

Útočnick krajní pravice

Rich text editor toolbar: B I S Ix, list, link, unlink, source, Styles, Normal

Printscreen databáze ARUM

Incident tudíž pojmáme jako časoprostorově ohraničenou událost útoku se dvěma zúčastněnými stranami, kterou obvykle nahlížíme z perspektivy obětí. To znamená, že pokud jeden útočník spáchá více útoků v různých časech, a to i na tutéž oběť, evidujeme každý skutek jako samostatný incident. Jako samostatné incidenty evidujeme také případy, kdy útočník napadne člověka, a když se ho někdo jiný zastane, útočník pak zaútočí i na tohoto zastávce. V takovém případě vytváříme dva incidenty, kdy v jednom případě jde o útok motivovaný určitou kolektivní identitou (např. romská národnost) a v druhém jde o tzv. předsudečné násilí kvůli spojitosti

s ohroženou skupinou (*hate crime by affiliation*), které chápeme jako jednu z forem předsudečného násilí kvůli politickému přesvědčení³ (ODIHR, 2022, s. 62–64).

Specifickou kategorií tvoří hromadné útoky na sociálních médiích. Ty se mohou dít koordinovaně i spontánně, oběť je však často prožívá jako jednu událost, která na ni působí o to hůř, o co většímu počtu útočných komentářů vytvořených z různých úctů je vystavena. V tomto případě tuto událost obvykle rozdělujeme do více incidentů v závislosti na počtu stíhaných osob. Pokud není zahájeno trestní řízení, incidenty obvykle nerozdělujeme. Rozdělování incidentů nám umožňuje sledovat vývoj případů v trestním řízení, které je orientováno na osobu pachatele. Vše je nicméně podmíněno dostupností dostatku informací, což nás přivádí k tématu zdrojů předsudečných incidentů.

Zdroje informací o předsudečných incidentech

In IUSTITIA při monitorování předsudečného násilí využívá šest hlavních zdrojů: webový formulář, telefonní linka, práce v terénu, spolupráce s nevládními neziskovými organizacemi, spolupráce s orgány trestněprávními kontroly a monitorování médií a sociálních sítí.

Tím prvním je již zmíněný *formulář*, který je dostupný na webu organizace v češtině, angličtině, ukrajinštině a ruštině. Jakmile oznamovatel formulář odešle, uvedené informace přicházejí na poradenský e-mail, odkud je pracovník*ice organizace zadává jako incident do databáze ARUM. Informace o existenci formuláře šíříme mezi cílové skupiny v rámci cílených kampaní (např. Prague Pride, n.d.) a také obecně prostřednictvím distribuce letáků a na sociálních sítích.

Formulář pro nahlášení předsudečného útoku sestává z povinné a dobrovolné části. Rozdělení na dvě části vychází z přesvědčení, že některé oběti chtějí především rychle a bezpečně získat potřebnou pomoc a zadávání většího množství informací by je mohlo od odeslání formuláře odradit. Povinná část tedy obsahuje nezbytné

---

³ Další formy politického přesvědčení jakožto předsudečné pohnutky zahrnují zastávání určité politické ideologie spojené s konkrétními stranami (např. sociální demokrat) a obecně hodnotovou orientací (např. stoupenkyně demokratických hodnot, které prosazuje v rámci činnosti neziskové organizace nebo v akademické práci).

minimum pro to, aby si pracovníci a pracovnice organizace udělali prvotní obrázek o situaci oznamujících. Nezbytné minimum zahrnuje: role v incidentu (např. napadený*á, svědek*yně, kamarád*ka aj.), typ předsudečné pohnutky útočníka, forma incidentu (např. slovní útok, zastrašování nebo vyhrožování, útok na majetek, fyzický útok), slovní popis incidentu, datum incidentu a v případě zájmu kontaktní údaje. Jedná se o vstupní údaje, které mohou být následně rozšířeny pracovníkem či pracovníci In IUSTITIA.

Podobnou funkci jako formulář má *telefonní linka*, kterou mohou využít zájemci o služby či oznamovatelé incidentu. V tomto případě je však samozřejmě nutné vytvořit incident v databázi ARUM po skončení hovoru. V době exponovaných akcí, jako je třeba festival Prague Pride, obvykle rozšiřujeme provozní dobu linky, což nám umožňuje pohotově reagovat na oznamované incidenty.

Třetím zdrojem je *práce v terénu* prováděná sociálními pracovníky a pracovníci In IUSTITIA, případně peery z vybraných skupin. Osobní kontakt s lidmi v jejich „přirozeném“ prostředí považujeme za nenahraditelný a nejefektivnější přístup k řešení problémů spojených s předsudečným násilím. I když se obětí předsudečného útoku může stát kdokoli a kdekoli, míra tohoto rizika není pro všechny sociální skupiny stejná. Cíleně jsou proto vyhledávány a oslovovány osoby z ohrožených komunit v místech, kde se pravidelně zdržují, jako jsou určité čtvrti, pracoviště, volnočasová centra, festivaly apod. Součástí terénní práce je také naše účast na veřejných akcích, kde informujeme návštěvnictvo o možnosti nahlášení předsudečného útoku a někdy jim také nabízíme možnost vyplnění incidentu přímo na místě.

Čtvrtým zdrojem je *spolupráce s nevládními neziskovými organizacemi*, včetně komunitních organizací a náboženských společností. Jelikož spektrum skupin ohrožených předsudečným násilím je velmi různorodé, mají komunitní organizace k jeho obětem nejbližší. V In IUSTITIA se snažíme aktivně navazovat spolupráci s těmito skupinami, v rámci které je informuje o problematice předsudečného násilí a námi poskytovaných službách. U různých skupin je povědomí o předsudečné viktimizaci přítomno v různé míře. Platí to např. pro lidi s postižením, kteří jsou

vystavení předsudečnému násilí v nemalé míře, a přesto obvykle tento pojem neznají a nevědí, že mohou vyhledat specializovanou podporu a pomoc. Spolupracující organizace mohou informace od nás předat svému klientstvu či členstvu anebo nás samy kontaktovat ohledně podezření na spáchání předsudečného incidentu.

Podobně se In IUSTITIA snaží *spolupracovat s orgány trestněprávní kontroly*. Stěžejní roli zde sehrává Policie ČR, která představuje *gatekeepera* trestněprávního systému. Jsou to jednotliví policisté, kteří často rozhodují o tom, zda bude incident kvalifikován a zaznamenán jako předsudečně motivovaný. Proto se In IUSTITIA zapojuje do vzdělávání policistů, aby byli schopni tuto trestnou činnost správně rozpoznat. V rámci spolupráce také apelujeme na to, aby policisté informovali oběti předsudečné kriminality o možnostech podpory ze strany naší organizace.⁴ Vycházíme přitom z povinnosti, kterou policii ukládá zákon o obětech trestných činů – při prvním kontaktu informovat oběť o možnostech podpory a zároveň ji neviktimizovat tím, že bude nasměrována do poradny, která se tématu předsudečného násilí nevěnuje.

Dobrou praxí je spolupráce mezi In IUSTITIA a policejním ředitelstvím hl. m. Prahy. Na základě vzájemné dohody policisté informují oběti předsudečné trestné činnosti o službách In IUSTITIA. A pokud k tomu poškozený poskytne souhlas, jsou jeho kontaktní údaje předány organizaci, která jej neprodleně kontaktuje a zahájí spolupráci a nezbytnou podporu. V ostatních krajích, kde není spolupráce formalizována, jsou poškození do služeb In IUSTITIA referováni pouze mimořádně (jednotky případů za deset let).

Hlavní formou spolupráce při monitorování předsudečných incidentů s orgány trestněprávní kontroly je využívání informací z Evidenčně-statistického systému kriminality (ESSK) Policie ČR. Jedná se o databázi, kde policie eviduje trestné činy a osoby pachatelů podle data jejich zjištění a odkud čerpají státní orgány při

---

⁴ In IUSTITIA je registrovaným poskytovatelem sociálních služeb ve smyslu zákona o sociálních službách a akreditovaným poskytovatelem právních informací ve smyslu zákona o obětech trestných činů.

informování o předsudečné trestné činnosti.⁵ Organizaci In IUSTITIA je poskytován statistický přehled informací o předsudečných trestných činech a trestných činech souvisejících s podporou a propagací hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka.⁶ Na základě těchto informací oslovujeme krajská ředitelství policie s další žádostí o poskytnutí podrobnějších informací o identifikovaných předsudečných trestných činech, včetně informace o ukončení vyšetřování.⁷ V případě ukončení návrhem na podání obžaloby nebo podobným rozhodnutím kontaktujeme s novou žádostí příslušná státní zastupitelství a soudy, a to až do pravomocného rozhodnutí. Toto celé získávání informací trvá nejméně dva roky.

Pokud je nám známo, přejímání předsudečných incidentů ze statistik Policie ČR, které jsou dále doplňovány informacemi získanými od justičních orgánů, je v celosvětovém měřítku unikátní. Žádná jiná nevládní organizace nesleduje postup incidentu fázemi trestního řízení, od zaznamenání policií k pravomocnému rozsudku, což ostatně platí také pro český stát.

Posledním zdrojem informací o předsudečných incidentech je *vlastní monitorování médií a sociálních sítí*. Pracovníci a pracovnice sledují zpravodajství a dění na sociálních sítích, a pokud někdo uvede informaci o předsudečném incidentu, jsou tyto incidenty zadány do databáze ARUM. In IUSTITIA tedy konkrétní předsudečné incidenty v rámci svého monitorování nevyhledává, ale vyhledává informace o tom, že k předsudečnému incidentu došlo. Důvody jsou kapacitní i metodologické. V centru databáze In IUSTITIA stojí osoba, které se incident stal – tato osoba jej nějakým způsobem sděluje buď přímo organizaci (formulář, práce v terénu), policii

---

⁵ Výroční zprávy o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky Odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra tudíž prezentují statistiky „nenávistně motivované trestné činnosti“, jak je nazývá zpráva za rok 2024 (Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra, 2025), která byla zjištěna, nikoli spáchána v daném roce. Toto je podstatný rozdíl od statistik In IUSTITIA, které vždy referují k době spáchání.

⁶ Důvodem vyžádání si těchto trestných činů, které přísně vzato nejsou předsudečnými trestnými činy, je přetrvávající praxe orgánů trestněprávní kontroly, kdy je při kvalifikaci předsudečných trestných činů preferováno hledisko politického extremismu. Podrobně se tomu věnujeme v samostatné studii publikované v *České kriminologii* (Walach & Petruželka, 2021).

⁷ Obvykle k trestným činům ze statistického přehledu Policejního prezidia ČR přidáváme také informace o incidentech zjištěných z jiných zdrojů, pakliže existuje dostatek informací, na základě kterých lze předpokládat, že policisté budou tyto incidenty schopni dohledat.

(ESSK), novinářstvu (článek v médiích) nebo na sociálních sítích. Pro náš sběr je klíčové vnímání útoku lidmi, jichž se týká. Lze tedy říct, že současně jde o jedinou komplexní databázi řízenou principem na oběť zaměřeného přístupu (*victims-centered approach*).⁸ Tím se naše metodika zásadně odlišuje od přístupu jiných organizací, které se monitorováním předsudečného násilí zabývají.

Abychom naši metodiku ještě lépe popsali, pomůžeme si srovnáním s jinými organizacemi, které v ČR předsudečné násilí monitorují. Federace židovských obcí soustavně monitoruje výskyt antisemitských incidentů na českém území a výsledky monitorování zveřejňuje v každoroční zprávě o antisemitismu (FŽO, n.d.). Na rozdíl od nás Federace židovských obcí tyto incidenty sama aktivně vyhledává, a proto také počty jí zaznamenaných incidentů dosahují několika tisíců. Podobně k monitorování protiromských předsudečných incidentů přistoupila organizace ARA ART v rámci svého projektu „Oda na kames – To nechceš“. Dobrovolnictvo organizace v letech 2023 až 2025 mapovalo protiromské nenávistné projevy na internetu, z čehož následně publikovalo výzkumnou zprávu (Bučková et al., 2025). Zatímco Federace vyhledává incidenty v rámci svého běžného chodu, ARA ART tak činilo v rámci časově omezeného projektu.

In IUSTITIA se od obou výše uvedených organizací liší nejen pokrýváním širšího spektra předsudečných pohnutek a míst spáchání, ale především orientováním se na osoby informující o spáchaných předsudečných incidentech. K tomuto metodickému rozhodnutí jsme dospěli s přihlédnutím k našim omezeným pracovním kapacitám. S větším množstvím zdrojů a hlavně jiným metodickým přístupem by byl také počet námi zaznamenaných incidentů výrazně vyšší.

Monitorování In IUSTITIA je jedinečné tím, že integruje všechny výše uvedené zdroje dat. Výsledný datový soubor představuje nejúplnější přehled předsudečných

---

⁸ Vedle vlastního monitorování předsudečného násilí se In IUSTITIA zapojila do monitorovacího cvičení dodržování Kodexu chování v boji proti nezákonnému obsahu a online projevům nenávisti (*Code of Conduct on countering illegal hate speech online*), jenž v roce 2016 přijala Evropská komise a čtyři tehdy největší platformy sociálních médií Facebook, Twitter, YouTube a Microsoft. Zapojené organizace, jako v případě Česka In IUSTITIA, zde aktivně vyhledávaly předsudečné incidenty na sociálních sítích a využívaly jejich reportovací mechanismus k pozorování postupu sociální sítě. In IUSTITIA poprvé testovala dodržování Kodexu v roce 2017 (HateFree Culture, 2017), přičemž tyto incidenty nebyly v souladu s naší metodikou zařazeny do databáze ARUM.

incidentů, které se staly na území ČR. Toho dosahujeme hlavně díky zapracování incidentů získaných na základě podkladů od orgánů trestněprávní kontroly společně s incidenty, o nichž se policie a justice nedozví. Tím, že sledujeme vývoj incidentu v průběhu trestního řízení, pak vytváříme data, která sám český stát není schopen vytvořit, protože neumí propojit databáze jednotlivých orgánů. Ve srovnání s výběrovými šetřeními pak náš datový soubor nabízí vyšší míru podrobnosti informací, které jsou o incidentech získávány. To platí především pro narativní popis incidentu. Zatímco výběrová šetření pracují s kvantifikovanými kategoriemi, naše monitorování umožňuje sestavit příběh o incidentu a tím veřejnosti plastičtěji zprostředkovat zkušenost s předsudečným napadením.

Organizace vytváření a kontroly incidentů

Na vytváření a doplňování předsudečných incidentů se podílejí pracovníci a pracovnice ze všech oddělení In IUSTITIA. Každý nový zaměstnanec má po nástupu povinnost seznámit se s interním metodickým materiálem, v němž je celý proces monitorování vysvětlen a vyplňování jednotlivých kategorií i ilustrováno na příkladech. Rovněž dochází ke kolektivním školením a individuálnímu poskytování zpětné vazby.

Incident v databázi zakládají pracovníci a pracovnice přímé péče jako základní informaci významnou pro poskytování přímé péče. Tak, jak se incident mění v čase, pracovníci a pracovnice jej aktualizují. Hlavním cílem je prostupnost informací pro další členy týmu v přímé péči a povinné vedení klientských záznamů. Role pracovníků a pracovnic výzkumně-analytického oddělení spočívá v tom, že původně klientský anonymizovaný záznam proměňují v analytickou jednotku významnou pro další analyticko-advokační činnosti organizace. Vstupují tak do kontaktu s pracovníky v přímé péči, kteří jsou tzv. vlastníky incidentu. Metodicky je vedou v analytické části jejich práce spočívající ve správném vyplnění sledovaných kategorií a celý proces kontrolují a řídí. Tento proces opakovaně prošel GDPR auditem a je v souladu s ochranou osobních a citlivých údajů.

Kontrola správného vyplnění kategorií u incidentů evidovaných v databázi ARUM je realizována ve třech na sebe navazujících krocích. Nejprve dochází k pravidelné kontrole incidentů vyplněných v uplynulém čtvrtletí tak, aby výsledek mohl být publikován v kvartální zprávě o předsudečném násilí, zveřejňované na webu In IUSTITIA. Dříve byl postup následující. Analytický pracovník nejprve obeslal všechny zaměstnance a zaměstnankyně s připomínkou, že je třeba doplnit incidenty k určitému termínu. Následně výsledek zkontroloval a s přetrvávajícími nedostatky či nejasnostmi se obracel adresně na vlastníky incidentů. Jakmile vlastníci tyto nedostatky a nejasnosti vypořádali, incidenty byly analyzovány a výsledek sloužil jako podklad pro kvartální zprávy o předsudečném násilí.

S cílem tento postup zefektivnit byl v organizaci nedávno zaveden pevný čas každý měsíc, kdy si pracovníci a pracovnice v přímé péči kontrolují doplnění klientské databáze, včetně aktualizace popisu incidentů.⁹ V této předem dedikované době dochází k doškolení pracovníků a zaškolení nových pracovníků a pracovnic v oblasti evidence klientské práce a v oblasti aktualizace incidentů pro návaznou analytickou činnost. Dále byla také zavedena koordinační osoba v rámci týmu přímé péče, která zajišťuje organizaci doplňování incidentů (např. v případě, že osoba odpovědná za daný incident v organizaci už nepracuje) a komunikaci s analytickým týmem. Posléze výzkumník kontroluje doplněnou databázi a dále už postupuje stejně jako v dříve zavedeném postupu. Nutno říct, že inovovaný proces vede k tomu, že je databáze doplňována dříve a v lepší kvalitě, a usnadňuje tedy kontrolu.

Druhá kontrola probíhá v prvním čtvrtletí roku následujícího po roce, za který se provádí. Cílem této kontroly je připravit informace pro monitorování předsudečných trestných činů realizované Úřadem pro demokratické instituce a lidská práva Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. In IUSTITIA tomuto

---

⁹ Byť je přímá péče evidována v klientské databázi v reálném čase, při zpětné kontrole metodiky sociálního a právního oddělení se ukázalo, že pracovníci se soustředí především na poskytování podpory a pomoci a důkladná evidence není vždy prioritou. Vyhrazený čas, který je též využíván pro metodické vedení, vytváří pracovní okno, v rámci kterého není pracovník rušen jinými pracovními povinnostmi a může se soustředit na doplnění klientské dokumentace tak, jak je využíván standardy služby, donátory i jak je potřebná pro vlastní potřeby organizace. Systém byl zaveden v lednu 2026 a vede k výraznému zlepšení dokumentace a analýzy.

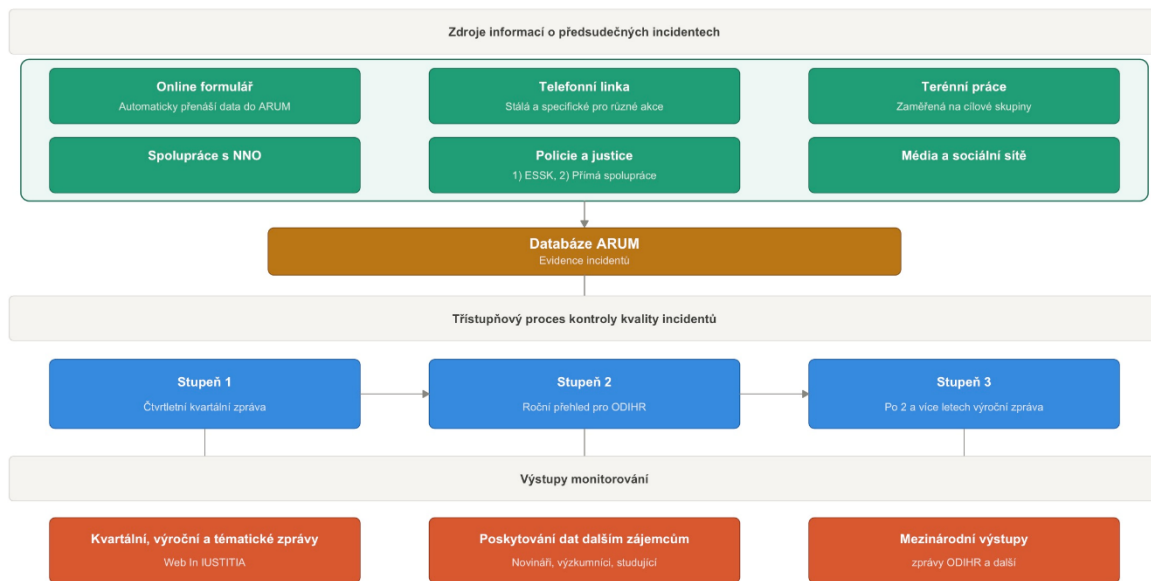
Úřadu pravidelně poskytuje informace o incidentech, které zaznamenala. Kontrola funguje na stejném principu jako v případě kvartální kontroly. Výsledkem však není publikování zvláštní výzkumné zprávy, ale zaslání přehledu incidentů do Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva.

Poslední kontrola souvisí s přípravou podkladů pro výroční zprávu o předsudečném násilí In IUSTITIA a obvykle probíhá nejdříve dva roky od předchozí kontroly. Je tomu tak proto, že zde poprvé dochází k zařazení incidentů z ESSK do publikačních výstupů. Princip je podobný jako u předchozích kontrol: pracovník výzkumně-analytického oddělení prochází všechny incidenty zaznamenané do ARUM v příslušném roce, identifikuje chybějící či nesprávně vyplněné informace a jiné nesrovnalosti a kontaktuje s nimi vlastníky incidentů, dokud není dosaženo optimálního výsledku. Nad rámec předchozích kontrol jsou zde specificky identifikovány incidenty, u nichž není ani po uplynutí delšího času (a tím pádem potenciálně větší dostupnosti informací) jasné, zda se skutečně jedná o předsudečné incidenty. Tyto incidenty jsou potom analyzovány na metodické poradě výzkumně-analytického oddělení, po které jsou zpravidla některé z databáze vyřazeny.

Vedle těchto pravidelných kontrol ještě dochází k mimořádným kontrolám, které se obvykle vztahují k přípravě specifických výzkumných zpráv. Tou patrně nejvýznamnější v posledních letech je zpráva *Předsudečné násilí v Česku po ruské invazi na Ukrajinu*, která letos prošla již svou třetí aktualizací (In IUSTITIA, 2026).

Celý proces monitorování, od použití zdroje k výstupům, zachycuje níže uvedený diagram. Informace o konkrétních výstupech jsou uvedeny níže.

Proces monitorování incidentů

Okolnosti vzniku monitorování předsudečného násilí

In IUSTITIA byla založena v době vzednutí krajně pravicového násilí v letech 2008 a 2009, jejichž nejvýraznějšími příklady jsou pokusy o napadení romských obyvatel litvínovského Janova a žhářský útok na dům romské rodiny ve Vítkově (viz Hrubý & Černý, 2009). Hlavní důvod však ležel za hranicí zájmu o pachatele z řad neonacistů a jiných politických extremistů.

Již tehdy bylo totiž zřejmé, jak omezená je orientace státních orgánů i občanské společnosti na pravicové extremisty (Kalibová, 2009). Výzkumy Institutu pro kriminologii a sociální prevenci ukázaly, že většinu pachatelů předsudečného násilí tvoří „čeští občané neromského původu, u kterých nebyla Policií ČR zaznamenána příslušnost k nějakému extremistickému hnutí“ (Štěchová, 2001, s. 49; srov. Štěchová et al., 2004). Především ale dlouhodobě docházelo k opomíjení potřeb a práv obětí předsudečného násilí, ať už byli jeho pachatelé extremisté, či nikoli.

Pro ilustraci tehdejšího vnímání problému v In IUSTITIA lze uvést následující citaci z její první zprávy o předsudečném násilí, která sice byla vydána o několik let později, ale mezitím se situace příliš nezměnila:

Stát a veřejná správa ne vždy reagují na hrozbu násilí z nenávisti odpovídajícím způsobem. Přes veškeré změny [především tehdy připravený zákon o obětech trestné činnosti, pozn. autorů] jsou stále opomíjena práva obětí trestné činnosti a práva obětí trestné činnosti z nenávisti zvlášť. Bariéry v přístupu ke spravedlnosti, uzavřenost a nevstřícný přístup k obětem pak sekundárně ovlivňují důvěru obětí v systém trestní spravedlnosti (In IUSTITIA, 2012).

In IUSTITIA vznikla v roce 2009 v první řadě jako organizace podporující oběti předsudečného násilí, přičemž monitorování předsudečných incidentů mělo primárně sloužit k naplnění tohoto účelu. V jistém smyslu monitorování In IUSTITIA navazuje na činnost organizací jako Hnutí občanské solidarity a tolerance (HOST) a Tolerance a občanská společnost, které jako první monitorovaly rasistické násilí zejména ze strany krajní pravice. Organizace si vytvářely vlastní archiv, kam byly zakládány hlavně výstřižky z novin, ale i vlastní poznatky z monitorování veřejných demonstrací a později i jiných akcí organizovaných pravicovými extremisty. V důsledku toho obsahoval archiv informace především o závažnějších formách předsudečného násilí a postupem času stále více a více o jeho ultrapravicových pachatelích. Díky archivu bylo možné vytvářet první nezávislé statistiky předsudečných trestných činů, které kompenzovaly častou nečinnost státních orgánů především v devadesátých letech 20. století i v této oblasti.

Zakladatelka a ředitelka In IUSTITIA Klára Kalibová v občanském sdružení Tolerance a občanská společnost několik let působila. Vedle zde nashromážděných informací však pro ni byly podstatné ještě další věci. V první řadě se jednalo o načerpání informací o fungování monitorování předsudečného násilí ve Spojených státech. Dále ji ovlivnily závěry z vůbec prvního výzkumu násilí z nenávisti v českém prostředí, který se uskutečnil v rámci projektu „Hate crime – zapomenuté oběti“, iniciovaného Nadací Paměť, odpovědnost a budoucnost (Erinnerung, Verantwortung und Zukunft, EVZ).

Do Spojených států Kalibová odcestovala v roce 2009 v rámci Fulbright-Masarykova stipendia pro neziskový sektor. Pobývala na Michiganské univerzitě ve

Flintu a v nevládních neziskových organizacích Anti-Defamation League a NYC Anti-Violence Project. Kromě toho navštívila přes deset organizací, které se zabývaly monitorováním projevů rasismu, např. Southern Poverty Law Center. Znalost monitorování nejen amerických, ale i evropských organizací, jako je saská poradna pro oběti ultrapravicového násilí RAA Sachsen, posloužila např. při vytváření struktury formuláře pro oznamování předsudečného incidentu.

Projekt „Hate crime – zapomenuté oběti“ probíhal do značné míry paralelně s americkým pobytem a realizoval jej tým složený ze zástupců německé organizace Kulturbüro Sachsen e. V. a českých organizací Tolerance a občanská společnost, ROMEA a In IUSTITIA. Součástí projektu bylo provedení výzkumu zaměřeného mj. na chápání pojmu „násilí z nenávisti“, určení skupin ohrožených tímto násilím, reakce obětí, poradenství pro oběti, přístup státních orgánů a monitorování nenávistných incidentů mezi zástupci neziskového sektoru. Výsledky byly popsány v knize *Zapomenuté oběti: Násilí z nenávisti a poradenství pro jeho oběti v ČR*, představené na mezinárodní konferenci *Forgotten Victims* v Praze 22. a 23. dubna 2010 (kolektiv autorů, 2010).

Výše uvedené výzkumné poznatky byly v činnosti In IUSTITIA využity především jako potvrzení našich představ o tom, jaké služby a činnosti v ČR chybějí. Inspirativní byly také případové studie, které byly zařazeny do druhé části knihy a které často psali lidé ze skupin ohrožených předsudečným násilím. Zpětně lze knihu vnímat jako důležitý milník ve vývoji zájmu občanské společnosti o problematiku předsudečného násilí. Její autorstvo se vůbec poprvé pokusilo shrnout aktuální stav věcí. Vzhledem k cíli našeho článku stojí za to ocitovat závěrečné shrnutí o vnímání monitorování násilí z nenávisti účastníky a účastnicemi výzkumných rozhovorů:

Respondenti kritizují stávající stav, kdy jak z oficiálních, tak neoficiálních statistik není možné získat reálný obraz o počtu případů násilí motivovaného nenávistí. Oficiální statistiky ministerstva jsou neúplné, jelikož mnoho obětí tyto případy vůbec nenahlásí na policii. Pokud tak už učiní, jsou tyto případy jen zřídka řešeny jako činy s extremistickým podtextem. Nezávislé statistiky na centrální úrovni

neexistují vůbec, jelikož organizace, které by o ně měly zájem, nemají kapacity tato data sbírat, systematizovat a zveřejňovat. Jedná se o aktivitu, která vyžaduje značné lidské a finanční zdroje. Neexistence těchto finančních zdrojů v českém prostředí souvisí i s nedostatečným významem, který je této problematice v českém prostředí ze strany státních orgánů a do určité míry i občanské společnosti přisuzován (kolektiv autorů, 2010, s. 48).

In IUSTITIA se svou monitorovací činností, ve které zúročila domácí i zahraniční zkušenosti, pokouší zaplnit právě tuto mezeru v poznávání předsudečného násilí v české společnosti, kterou identifikovali autoři citovaného výzkumu. Vlastní zhodnocení toho, do jaké míry se nám dařilo a daří přispívat k získání „reálného obrazu o počtu případů násilí motivovaného nenávistí“, si necháváme na závěr. Na tomto místě už jen dodejme drobnou poznámku o tom, jak správnost rozhodnutí překonat přístup k předsudečnému násilí jakožto problému politického extremismu potvrdil následný vývoj.

Nenávistné pochody pravicových extremistů sice ještě nějaký čas pokračovaly (viz Nesehnutí, 2014), nicméně i v oblasti veřejných shromáždění postupně převládli aktéři mimo okruh tradičních ultrapravicových subkultur. Protesty proti přijímání uprchlíků ze Sýrie, Afghánistánu a dalších válkou zmítaných zemí z let 2015 a 2016 již byly plně v režii „nových lidí“ (Charvát, 2017). Podobně tomu je v případě pachatelů předsudečného násilí. Tradiční extremistická hnutí se postupně rozložila, na jejich místo nastoupili příznivci krajně pravicových uskupení, jak je ztělesňuje případ „prvního českého teroristy“ Jaromíra Baldy (Ciroková, 2021). Soud tohoto aktivního sympatizanta ultrapravicového hnutí Svoboda a přímá demokracie pravomocně odsoudil za spáchání teroristického útoku na železnici pod falešnou vlajkou, čímž chtěl útočník v české veřejnosti posílit strach z muslimů.

Nakonec i český stát symbolicky potvrdil správnost přístupu orientovaného na oběti předsudečného násilí, kdy nejprve do názvu zpráv o extremismu přidal sousloví „předsudečná nenávist“ a poté vláda vzala na vědomí dokument Strategická doporučení k celistvému řešení problému předsudečného násilí a nenávistných projevů, v němž je tento přístup explicitně akcentován (Zmocněnkyně vlády pro

lidská práva & Pracovní skupina k předsudečnému násilí a nenávistným projevům, 2025). Opuštění překladu *hate crime* jako „trestných činů z nenávisti“, potažmo „násilí z nenávisti“ ve prospěch termínu „předsudečná trestná činnost“ či „předsudečné násilí“ ve veřejných politikách považujeme za projev pochopení toho, o co v případech tohoto násilí jde – o předsudky pachatele vůči napadenému.

Výstupy monitorování předsudečného násilí

Výsledky monitorování předsudečného násilí jsou publikovány v pěti hlavních typech výstupů: kvartální zprávy, výroční zprávy, speciální tematické zprávy, výstupy mezinárodních organizací a výstupy dalších aktérů, jako jsou výzkumníci a výzkumnice či novináři a novinářky. Kvartální a výroční zprávy o předsudečném násilí, publikované na webu In IUSTITIA, se vzájemně liší nejen ve smyslu pokrývaného období, ale také obsahem uvedených informací. Oba typy zpráv obsahují části věnované právnímu vývoji v oblasti předsudečné kriminality a práv obětí; společenskému vývoji, kam převážně řadíme události, které mohou mít vliv na výskyt předsudečného násilí; a statistické analýze předsudečných incidentů a uvedení příběhů vybraných incidentů.

Ve výročních zprávách je kvantitativní analýza pojata širěji. Kvartální zprávy informují o incidentech, o nichž se dozvídáme v průběhu uplynulého čtvrtletí, tedy takřka okamžitě po jejich spáchání. Výroční zprávy navíc obsahují analýzy všech do té doby zaznamenaných incidentů, včetně těch ze statistik Policejního prezidia ČR. Do kvartálních zpráv vzhledem k termínu jejich zveřejnění nejsou tyto incidenty od orgánů trestněprávní kontroly zařazovány. Časový odstup, s nímž výroční zprávy vytváříme, je v jistém smyslu výhodou. Umožňuje totiž analyzovat reakci státu na předsudečné násilí. Další rozšíření výročních zpráv oproti těm kvartálním spočívá v uvedení výsledků analýzy většího množství kategorií incidentů. Zatímco kvartální zprávy prezentují počet zjištěných incidentů, jejich pohnutek, forem útoku, způsobených škod a místa spáchání, výroční zprávy navíc uvádějí vyhodnocení zdrojů incidentů, míry jejich ověření, analýzy vývojových trendů, času spáchání, informací

o obětech a pachatelích a konečně fáze trestního řízení, kdy incidenty v čase provedení analýzy skončily.

K publikování kvartálních zpráv jsme se poprvé uchýlili v roce 2016, abychom kompenzovali nutné zpoždění od analyzovaného období, s nímž vznikají výroční zprávy. Reagovali jsme tak na poptávku veřejnosti, médií i akademické obce. Z podobných důvodů jsme se rozhodli vytvářet speciální tematicky zaměřené zprávy, které obvykle souvisely s cíli aktuálně realizovaných projektů a/nebo diskuzemi o důležitých společenských otázkách. Takto vznikly např. kvartální zprávy o násilí motivovaném sexuální orientací a genderovou identitou, kvartální zprávy o protiromském násilí a každoročně aktualizovaná zpráva o protiukrajinském a protiruském násilí po ruské agresi proti Ukrajině (In IUSTITIA, n.d.). Účelem těchto zpráv je poskytovat veřejnosti informaci o stavu předsudečného násilí v Česku. Důležité je to zejména v situaci, kdy stát žádné takové analýzy nezveřejňuje, a to i když by mohl. Zatímco o trestné činnosti páchané kvůli předsudkům o LGBT+ lidech nemusí disponovat statistickými daty, v případě předsudečného násilí z důvodu protiukrajinských a protiruských předsudků tomu tak zjevně není (viz analýzy policejních dat v In IUSTITIA, 2026).

Čtvrtým typem výstupů monitorování jsou výstupy mezinárodních organizací, jakou je především Úřad pro demokratické instituce a lidská práva Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. Tomuto Úřadu In IUSTITIA pravidelně dodává informace o incidentech, které jsou následně zařazovány do každoročního *Hate Crime Reportu* zveřejňovaného na webu Úřadu (ODIHR, n.d.). Tento přehled poskytuje představu o činnosti jednotlivých států v oblasti zaznamenávání předsudečného násilí ve statistikách policie. Jde o nejrozsáhlejší mezinárodní srovnání, které je veřejnosti dostupné.¹⁰ Kromě toho In IUSTITIA dodávala informace o incidentech organizacím

---

¹⁰ Je možné, že tato databáze se ukáže jako zásadní pro mapování vývoje předsudečného násilí v Česku. V době dokončování přípravy tohoto článku (7. června 2026) totiž stále nebyla zveřejněna každoroční zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti Ministerstva vnitra, která jako jediná obsahovala alespoň základní informace o předsudečné trestné činnosti. Zpoždění zprávy je patrně výsledkem vstupu strany Svoboda a přímá demokracie, která se soudí s Ministerstvem vnitra ohledně svého zařazení do těchto zpráv.

jako Organizaci spojených národů, Ministerstvu zahraničních věcí Spojených států, Evropské komisi či Evropské síti proti rasismu (ENAR).

Poslední typ zahrnuje výstupy vytvářené dalšími aktéry, s nimiž spolupracujeme. Týká se to výzkumníků a výzkumnic; za všechny uvedme pravidelné příspěvky do ročenky o muslimech v Evropě Karla Černého, jemuž zasíláme data o islamofobních incidentech (viz Černý, 2024, 2025, 2026; Černý & Rendek, 2023 ad.). Dále informace předáváme novinářům a novinářkám, studujícím a dalším zájemcům a zájemkyním. Občas poznatky z monitorování využíváme v rámci vlastní publicistiky (např. Walach, 2019).

Výzvy monitorování předsudečného násilí

Výzev v oblasti monitorování předsudečného násilí existuje celá řada. V tomto článku se zaměříme na tři, které v současnosti považujeme za nejvýznamnější: nereprezentativnost a neúplnost dat, nedostatečná spolupráce s Policií ČR, nedostatečná podpora monitorování ze strany státu a části veřejnosti.

První výzva se týká problému reprezentativnosti vzorku zjištěných incidentů a toho, zda se informace o incidentu dostane do databáze ARUM. Ani monitorování In IUSTITIA si nemůže nárokovat „získání reálného obrazu o počtu případů“ (kolektiv autorů, 2010, s. 48) už jenom kvůli povaze zdrojů, ze kterých přitom čerpá. Stále tudíž zůstává mnoho předsudečných incidentů nezjištěno. Je tomu tak proto, že oběti a svědci nemusejí své napadení naší organizaci hlásit, organizace nemusejí s In IUSTITIA dostatečně spolupracovat v předávání informací, policisté nemusejí některé oznámené incidenty zaznamenat jako předsudečné trestné činy a média mají sklon podléhat představám o tématech, jimiž společnost aktuálně žije, takže některé předsudečné incidenty mohou zcela přehlížet.

To však neznamená, že nemá smysl se snažit význam identifikovaných problémů snižovat.¹¹ Oběti, svědky a organizace lze k oznamování incidentů

---

¹¹ Odhlížíme teď od kriminologické obci dobře známé skutečnosti, že zločin a násilí jsou sociálně konstruované kategorie, které nemají žádnou bytostnou povahu, ale vznikají v interakci mezi různými aktéry, od veřejnosti po organizace, které mají označování určitého jednání jako „zločin“ či „násilí“ v popisu práce.

motivovat osvětovými kampaněmi. Policisty na různých úrovních lze školit ohledně indikátorů předsudečného násilí a potřebnosti jeho adekvátního zaznamenávání. Do tvorby mediálního obsahu lze vstupovat na základě vlastní iniciativy nebo přijetím nabídky ze strany novinářstva. In IUSTITIA má zkušenosti se všemi těmito aktivitami a na základě toho můžeme konstatovat, že se v monitorování skutečně projevují, třebaže jen do jisté míry.

Druhá výzva spočívá v posilování spolupráce s Policií ČR na sdílení informací v rámci zákona o svobodném přístupu k informacím. Přestože s naprostou většinou krajských ředitelství policie máme dlouhodobě pozitivní zkušenosti, u některých se setkáváme se snahou našim žádostem o poskytnutí informací nevyhovět. Lze jen hádat, proč tomu tak je. Nicméně část odpovědi pravděpodobně spočívá v neochotě policistů na předsudečnou kriminalitu na svém území upozorňovat. Jedna tisková mluvčí, jež měla naši žádost na starost, nám sdělila své obavy, že „z nich budeme dělat rasisty“. To koresponduje se závěry studie autorů založené na rozhovorech s policejními specialisty na extremismus a práci s menšinami (Walach et al., 2022). Jeden z nich explicitně uvedl, že žádný policejní velitel nechce na svém území vidět nárůst předsudečné kriminality, protože to může přilákat zájem médií a ultrapravicových subjektů. Jakkoli je tato obava pochopitelná, nesmí stát v cestě zaznamenávání předsudečné trestné činnosti. Nejenže tím dochází ke zkreslování statistik, ale také se kvůli tomu nemusejí oběti dostat k potřebné pomoci.

V In IUSTITIA se snažíme přínosy monitorování předsudečného násilí vysvětlovat na školeních, které ve spolupráci s policií realizujeme. Je však žádoucí, aby význam zaznamenávání předsudečných trestných činů zdůraznilo samo policejní vedení a vláda ČR. Názor nevládní neziskové organizace bude mít v tomto kontextu vždy menší váhu než rozhodnutí přijaté zevnitř systému.

Poslední výzva spočívá obecně v chápání monitorování předsudečného násilí občanskou společností jako společensky nepotřebné aktivity. To má dvě roviny. Zaprvé v podstatě neexistují možnosti, jak na pravidelné monitorování získat peníze. Veřejné dotační programy tuto činnost nepodporují dostatečně a v dlouhodobém horizontu. Vzhledem k výše popsanému dlouhému procesu evidence a kontroly nelze

na podporu monitorování využít jednoleté a prakticky ani dvouleté granty. V důsledku toho je In IUSTITIA nucena financovat monitorování z vlastních zdrojů, což vede k tomu, že prioritu získávají jiné aktivity.

Zadruhé se organizace monitorující předsudečné násilí a jejich představitelé stávají terčem aktérů na politické pravici v rámci jimi rozehrávaných kulturních válek. Útoky na ochránce lidských práv nejsou výjimečné a napadené mají odradit od pokračování v lidskoprávních aktivitách (ODIHR, 2021). V případě In IUSTITIA to obnášelo výhrůžky smrtí a znásilněním adresované ředitelce organizace. Ačkoli pachatel byl nakonec pravomocně odsouzen, pro napadenou, ale i pro další zaměstnané v organizaci znamenala tato zkušenost velkou psychickou zátěž, s níž se museli vyrovnávat.

Závěr

Tento článek vznikl s cílem komplexně představit monitorování předsudečného násilí v organizaci In IUSTITIA. Popsali jsme, jak toto monitorování vypadá, z jakých zdrojů čerpá a jak je metodicky organizováno. Dále jsme se zaměřili na vylíčení historických okolností svého vzniku, které zrcadlí některé dodnes trvající problémy podpory obětí předsudečného násilí. Mnohé se od roku 2009 změnilo k lepšímu, nedostatečný zájem státu o vyhodnocování předsudečné trestné činnosti se však napravit spíše nepodařilo. Poslední dvě části se zaměřily na výstupy monitorování předsudečného násilí a výzvy, s nimiž se potýká.

Zbývá vysvětlit, proč monitorování předsudečného násilí realizujeme navzdory všem omezením, které jsou takové činnosti vlastní. I když k popsání zkušeností obětí s předsudečnou viktimizací jsou mnohem způsobilější výběrová šetření prováděná na reprezentativních vzorcích (včetně dostatečného zapojení členstva marginalizovaných skupin), jsme přesvědčení, že občanské monitorování předsudečného násilí má své pevné místo v produkci kriminologických a viktimologických poznatků. Nutno dodat, že výběrová šetření, která by dostatečně mapovala předsudečné násilí, v Česku prováděna nejsou.

Zaprvé zahrnování incidentů, které policii nebyly oznámeny nebo je nezaznamenala, do monitorování In IUSTITIA umožňuje vytvořit úplnější přehled předsudečných incidentů, které se staly na českém území. Zároveň lze v tomto datasetu analyzovat vývoj incidentů v rámci trestního řízení, což státní statistické systémy dodnes neumějí, jakkoli se o tom hovoří již nějakou dobu. Námí popisovaný stav předsudečného násilí je tak „reálnému obrazu o počtu případů násilí motivovaného nenávisť“ (kolektiv autorů, 2010, s. 48) přece jen bližší než ten, jaký nabízejí policejní statistiky.

Zadruhé jsme přesvědčeni, že je rolí občanské společnosti být kritickým partnerem státních orgánů. To lze realizovat např. analýzou incidentů získaných od Policejního prezidia ČR za účelem přezkoumání klasifikační praxe orgánů trestněprávní kontroly. V naší studii (Walach & Petruželka, 2021) jsme ukázali, jak je tato praxe poznamenána výskytem tzv. klasifikační chyby. Některé incidenty, které by mohly být zaznamenány jako předsudečné, takto zaznamenány nejsou. Zároveň dochází k chybnému přiřazování specifických pohnutek k jednotlivým trestným činům, v důsledku čehož dochází ke zvyšování počtu antisemitských trestných činů.

Data In IUSTITIA umožňují provádění analýz, které mohou přispět ke zkvalitnění produkce státních dat o předsudečných trestných činech. Výsledky výše uvedené studie potvrzují, že tato zpětná vazba je zapotřebí stejně, jako tomu bylo v devadesátých letech nebo na konci nultých let.

VÁCLAV WALACH je vedoucí výzkumně-analytického oddělení In IUSTITIA a kriminolog působící na Fakultě sociálních studií Ostravské univerzity.

KLÁRA KALIBOVÁ je zakladatelka a ředitelka In IUSTITIA a advokátkou.

BENJAMIN PETRUŽELKA je vrchní statistik In IUSTITIA a kriminolog působící na Fakultě sociálních studií Ostravské univerzity.

Literatura

- BinBoat. (n.d.). ARUM. *Binboat.cz*. Dostupné na: <https://www.binboat.cz/domains/binboat.cz/?q=content/arum>.
- Bučková, A., Tišer, D., Radič, O., & Rut, A. (2025). *Stereotypy, nenávisť a mlčení. Analytická zpráva z monitoringu protiromských projevů*. Praha: ARA ART. Dostupné na: https://www.araart.cz/getmedia/bf6d982f-2aa5-4bed-b439-e197b3e15ba9/SPRAVNA-VERZE_Analyticka-zprava.pdf.
- Ciroková, K. (2021). První český terorista promluvil. *Seznam Zprávy*, 6. 7. 2021. Dostupné na: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/jsem-vlastenec-ne-terorista-jaromir-balda-je-z-vezeni-doma-a-promluvil-169016>.
- Černý, K. (2024). Czechia. In: E. Račius, S. Müssig, S. Akgönül, A. Alibašič, J. S. Nielsen & O. Scharbrodt (Eds.), *Yearbook of Muslims in Europe. Volume 15* (pp. 183–196). Leiden: Brill.
- Černý, K. (2025). Czechia. In: E. Račius, S. Müssig, S. Akgönül, A. Alibašič, J. S. Nielsen & O. Scharbrodt (Eds.), *Yearbook of Muslims in Europe. Volume 16* (pp. 183–196). Leiden: Brill.
- Černý, K. (2026). Czechia. In: E. Račius, S. Müssig, S. Akgönül, A. Alibašič, J. S. Nielsen & O. Scharbrodt (Eds.), *Yearbook of Muslims in Europe. Volume 17* (pp. 184–198). Leiden: Brill.
- Černý, K., & Rendek, Z. (2023). Czechia. In: E. Račius, S. Müssig, S. Akgönül, A. Alibašič, J. S. Nielsen & O. Scharbrodt (Eds.), *Yearbook of Muslims in Europe. Volume 14* (pp. 199–213). Leiden: Brill.
- Federace židovských obcí. (n.d.). Výroční zprávy o antisemitismu v České republice. *Federace židovských obcí*. Dostupné na: <https://www.fzo.cz/projekty-fzo/forum-proti-antisemitismu/vyrocní-zpravy-o-projevech-antisemitismu-v-ceske-republice/>.
- HateFree Culture. (2017). Analýza: Nenávisť na síti – Youtube selhal, policie prověřuje třetinu. *HateFree Culture*, 28. 8. 2017. Dostupné na: <https://www.hatefree.cz/clanky/nenavist-na-siti>.

- Hrubý, M., & Černý, J. (Eds.). (2009). *(Ne)zvaní hosté: Sborník textů pro města a obce, které se zamýšlejí nad možností aktivně bránit shromážděním z nenávisli*. Praha: Člověk v tísni.
- Charvát, J. (2017). Pojem extremismus a jeho aktuální možnosti použití v České republice. *Bezpečnostní teorie a praxe*, 18(2), 91–108.
- In IUSTITIA. (2012). *Zpráva o násilí z nenávisli v České republice za rok 2011*. Praha: In IUSTITIA. Dostupné na: <https://in-ius.cz/wp-content/uploads/2021/04/report-web.pdf>.
- In IUSTITIA. (2020). *Zpráva o předsudečném násilí v České republice v roce 2018*. Praha: In IUSTITIA. Dostupné na: https://in-ius.cz/wp-content/uploads/2023/03/2018_03_TEXT_ZPRAVY_komplet.pdf.
- In IUSTITIA. (2026). *Předsudečné násilí v Česku po ruské invazi na Ukrajinu: Analýza protiukrajinských a protiruských incidentů se zaměřením na období 2022–2026*. Praha: In IUSTITIA. Dostupné na: https://in-ius.cz/wp-content/uploads/2026/02/Monitorovaci_zprava_UA_a_RU_2026_Treti_vydan_i.pdf.
- In IUSTITIA. (n.d.). Zprávy o předsudečném násilí. In IUSTITIA. Dostupné na: <https://in-ius.cz/zpravy-o-predsudecnem-nasili/>.
- Kalibová, K. (2009). Rasové násilí a násilí páchané pravicovými extremisty – situace v ČR po roce 1989. In: M. Bohdál (Ed.), *Nebezpečné známosti. Pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN–ČR)* (pp. 103–112). Drážďany: Kulturbüro Sachsen e. V. Heinrich Böll Stiftung Weiterdenken – Heinrich Böll Stiftung Sachsen.
- Kalibová, K., Houžvová, M., & Kaňovská, E. (2017). *Předsudečné trestné činy. Příručka pro soudce a státní zástupce*. Praha: In IUSTITIA. Dostupné na: <https://in-ius.cz/wp-content/uploads/2021/04/hc-prirucka-pro-sz-a-soud-web.pdf>.
- Kalibová, K., Naskosová, P., & Stavrovský, T. (2023). *Předsudečné násilí proti LGBTQ+ lidem – průvodce pro policii*. Praha: In IUSTITIA. Dostupné na: https://in-ius.cz/wp-content/uploads/2023/05/Toolkit_policie.pdf.

- Kalibová, K., Petruželka, B., & Walach, V. (2017). Islamofobie a násilí z nenávisti v České republice. In: B. Ostřanský (Ed.), *Islamofobie po česku. Český odpor vůči islámu, jeho východiska, projevy, souvislosti, přesahy i paradoxy* (pp. 249–268). Praha: Vyšehrad.
- Kalibová, K., Walach, V., Divišová, V., & Kupka, P. (2017). *Životní cyklus trestného činu z nenávisti. Národní zpráva – Česká republika*. Praha: In IUSTITIA. Dostupné na: <https://in-ius.cz/wp-content/uploads/2021/04/lhc-narodni-zprava-cesky-web.pdf>.
- Kolektiv autorů. (2010). *Zapomenuté oběti. Násilí z nenávisti a poradenství pro jeho oběti v ČR*. Praha: Foundation „Remembrance, Responsibility and Future“, Kulturbüro Sachsen e. V., In IUSTITIA.
- Kupka, V., Kalibová, K., Walach, V., & Divišová, V. (2018). Životní cyklus trestného činu z nenávisti: tři scénáře. *Česká kriminologie*, 3(1), 1–16.
- Nesehnutí. (2014). *Pochody z nenávisti: Rasismus, pravicový extremismus a média*. Brno: Nesehnutí.
- Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra. (2025). *Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2024*. Praha: Ministerstvo vnitra. Dostupné na: <https://mv.gov.cz/soubor/zprava2024-pdf.aspx>.
- ODIHR (Office for Democratic Institutions and Human Rights). (2022). *Hate crime laws: A practical guide*. Second edition. Warsaw: the OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights. Dostupné na: <https://osce.org/sites/default/files/f/documents/1/4/523940.pdf>.
- ODIHR (Office for Democratic Institutions and Human Rights). (n.d.). Hate Crime Report. OSCE. Dostupné na: <https://hatecrime.osce.org/hate-crime-report>.
- ODIHR. (2021). *The situation of human rights defenders in selected OSCE participating states*. Warsaw: the OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights. Dostupné na: https://odihr.osce.org/sites/default/files/f/documents/2/3/493867_0.pdf.

- Petruželka, B., & Walach, V. (2025). The physical and mental health consequences of bias victimization among people with disabilities. *Kontakt: Journal of Nursing and Social Sciences Related to Health and Illness*, 27(2), 171–178.
- Petruželka, B., Walach, V., & Kalibová, K. (2020). Diskriminace a násilí motivované sexuální orientací nebo genderovou identitou: Online šetření mezi LGBT+ lidmi v Česku. *Česká kriminologie*, 5(1), 1–22.
- Prague Pride. (n.d.). Nahlásit útok. *PraguePride.cz*. Dostupné na: <https://www.praguepride.com/nahlasit-predsudecny-utok/>.
- Štěchová, M. (2001). *Interetnické konflikty jako důsledek rasové nevráživost*. Studie. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Štěchová, M., Danielová, K., Jarkovská, L., Kotulán, P., Štěch, O., Urban, L., & Veverková, L. (2004). *Interetnické konflikty (jejich příčiny a dopady z pohledu teorie a empirických sond)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Walach, V. (2019). 'Hate crime' in the Czech Republic: before and now. *V4 Human Rights Review*, 1(1), 7–9.
- Walach, V. (2024). Násilí, předsudky a lidé s postižením: Uvedení do výzkumu disablistických trestných činů z nenávisti. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 60(2), 157–185.
- Walach, V., & Petruželka, B. (2021). Klasifikační chyba v policejních statistikách trestných činů s extremistickým podtextem. *Česká kriminologie*, 6(1–2), 1–23.
- Walach, V., & Petruželka, B. (2024). Violence and disablist hate crime against people with intellectual disabilities: Czech NGOs and service providers' experiences. *Disability & Society*, 39(12), 3164–3189.
- Walach, V., Kalibová, K., Kupka, P., & Petruželka, B. (2022). Specifika objasňování trestných činů z nenávisti: policejní pohled. *Česká kriminologie*, 7(1), 1–18.
- Walach, V., Kalibová, K., Petruželka, B., & Kupka, P. (2021). Návrhy policistů na zlepšení postihování trestných činů z nenávisti. *Bezpečnostní teorie a praxe*, 22(1), 3–22.

- Walach, V., Petruželka, B., & Kalibová, K. (2020). *Násilí a předsudečné násilí proti lidem se zdravotním postižením z pohledu organizací pracujících s touto cílovou skupinou*. Praha: In IUSTITIA.
- Walach, V., Petruželka, B., & Kalibová, K. (2024a). *Postižení násilím: Zkušenosti lidí se zdravotním postižením s disablistickým a ableistickým násilím*. Praha: In IUSTITIA. Dostupné na: https://in-ius.cz/wp-content/uploads/2024/07/KVAL_Postizeni_nasilim-FINAL-1.pdf.
- Walach, V., Petruželka, B., & Kalibová, K. (2024b). *Postižení násilím: Zkušenosti lidí se zdravotním postižením s násilím a předsudečným násilím. Zpráva z kvantitativního výzkumu*. Praha: In IUSTITIA. Dostupné na: https://in-ius.cz/wp-content/uploads/2024/07/KVANT_Postizeni-nasilim-Zkusenosti-lidi-se-zdravotnim-postizenim-s-nasilim-a-predsudecnym-nasilim-FINAL-1.pdf.
- Zmocněnkyně vlády pro lidská práva, & Pracovní skupina k předsudečnému násilí a nenávistným projevům. (2025). *Strategická doporučení k celistvému řešení problému předsudečného násilí a nenávistných projevů*. Praha: Úřad vlády ČR. Dostupné na: https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/jine_dokumenty/strategicka-doporuceni-k-celistvemu-reseni-problemu-predsudecneho-nasili-a-nenavistnych-projevu-220306/.